

УДК 336.61

О. О. Синенко,
асистент кафедри економіки та фінансів,
Херсонський державний аграрно-економічний університет
ORCID ID: 0000-0001-9942-0707

Н. С. Танклевська,
д. е. н., професор, завідувач кафедри економіки та фінансів,
Херсонський державний аграрно-економічний університет
ORCID ID: 0000-0003-2906-4051

DOI: 10.32702/2306-6792.2021.13—14.32

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МІКРОФІНАНСУВАННЯ: ФОРМИ, МОДЕЛІ ТА ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА

O. Synenko,
Assistant of the Department of Economics and Finance, Kherson State Agrarian and Economic University
N. Tanklevs'ka,
Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Economics
and Finance, Kherson State Agrarian and Economic University

THEORETICAL ASPECTS OF MICROFINANCING: FORMS, MODELS AND INFLUENCE ON ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT

Основною метою мікрофінансування є покращення фінансового становища малого та середнього підприємництва для подолання несприятливих ситуацій. Для підприємців доступ до фінансових послуг є можливістю розвитку бізнесу та придбання необхідного обладнання. Для населення використання мікрофінансових послуг є можливістю отримати кошти на навчання, оздоровлення чи вирішення складної життєвої ситуації. Проте з розвитком ринкових відносин потреба у фінансових послугах виникає у фермерів, підприємців малого та середнього бізнесу.

Використання моделей мікрофінансування передбачає реалізацію послуг мікрофінансових організацій, метою діяльності яких є покращення рівня фінансової діяльності малих та середніх підприємств. Досягаючи певного рівня прибутковості, розширивши спектр своїх послуг, вони можуть скоротити величину позичкових процентних ставок та виконувати свою соціальну місію зменшення бідності. Але високі ставки по кредитах підтверджують протилежне.

Під час проведення розрахунків виявлено зв'язок залежності між мікрофінансуванням та його впливом на фінансову діяльність малих та середніх підприємств проведено кореляційно-регресійний аналіз у вигляді зміни динаміки чистого прибутку, який підтвердив позитивний вплив мікрофінансових послуг на показник чистого прибутку.

The article considers the influence of attracting financial products of microfinance on the indicators of net profit of small and medium enterprises. The impact of microfinance services on the improvement of the financial situation of the population due to changes in the size of the minimum and average wages in Ukraine has also been determined. For the application of general scientific methods were used the method of analysis, comparison; for specific methods, correlation-regression analysis, the formed regression equation, as well as the implementation of prediction based on linear regression and the use of Chaddock tabular data were used.

The results showed that the impact of microfinance services on the development of financial activities of small and medium-sized businesses have a positive result and when using the proposed regression equation the company will receive positive results for 2020—2024 the level of dependence of citizens on loans received. confirmation of this is the high correlation coefficient. However, high interest rates of microfinance institutions for lending to households have ambiguous consequences for their financial situation. Therefore, this issue needs research.

The relevance and necessity of the study of microfinance for small businesses and individuals is due to the sharp increase in popularity of microfinance services. The main purpose of the article is to analyze the dynamics of microfinance services and assess their impact on the business activities of small and medium enterprises and the consequences for the population. To achieve this goal, methods of generalization, analysis, comparison, correlation and regression analysis were used.

The positive impact of microfinance services is manifested not only in the income of microfinance organizations, but also in the financial well-being of citizens. For an individual or a small business, access to financial services makes it possible to obtain loans, make timely payments, save and insure risks. However, the negative point when using microfinance services is the high interest rates. Basically, micro-organizations set a full interest rate of 0-2%, but this is the cost for one day of use without additional fees and charges. The annual rate can reach several hundred percent. This situation leads to the deterioration of the financial condition of citizens and the bankruptcy of small and medium-sized businesses.

Ключові слова: мікрофінансування, мікрокредитування, мікрострахування, мікродепозити, чистий прибуток, підприємництво.

Key words: microfinance, microcrediting, microinsurance, microdeposits, net profit, entrepreneurship.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Досить актуальним є питання пошуку нових джерел фінансового забезпечення для ведення бізнесу. Тому розвитку набувають мікрофінансові послуги, для яких характерним є швидкість та легкість доступу. Проте умови використання мікрофінансових послуг важко назвати вигідними для споживачів. Отже, виникає питання чи дійсно мікрофінансування сприяє фінансовому покращенні становища підприємців.

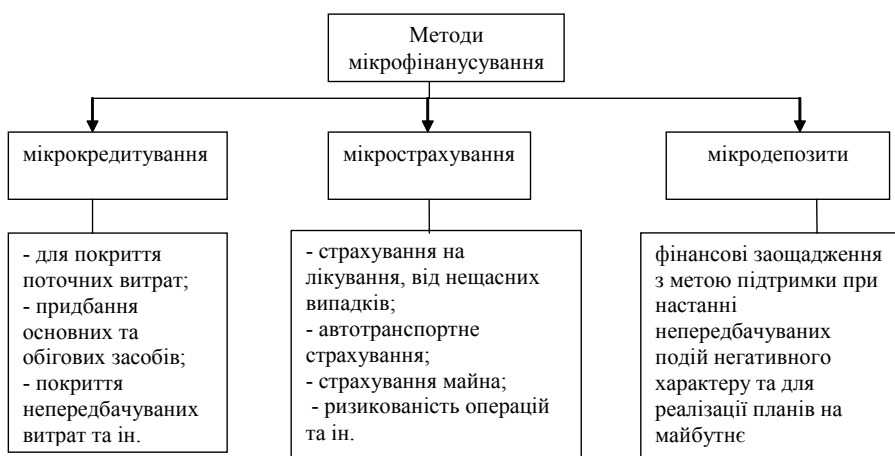
АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питанню значенню мікрофінансування та його вплив на фінансовий стан підприємців присвячено значну кількість наукових здобутків вчених.

Такі науковці, як Morduch J., Milgram Lynne B., Mosley P., Александрова М.М., Вергун А.М., А.С Воронцова, Довгалюк В.В., Матвієнко С.М.

та Шапошнікова М.В. описують популярність мікрофінансових послуг та їх позитивний вплив на розвиток економіки. Проте у роботах Андрусак І., Бродская І., Волга В.О., Гриценко Л.Л., Кравченко О.О., Красномовець В.А., Крупяк І., Лапіна О.М., Сацук Т.П., Содома Р., Черевко Г., Ширіян Л.В., Ширіян А.С., Шматковська Т. показано негативні наслідки від впровадження фінансових послуг. Попри значний науковий доробок вчених питання залишається дискусійним та вимагає подальшого його дослідження.

Реалізація цього виду послуг можлива через мікрофінансові організації, до складу яких входять комерційні установи [19, с. 140—145]. Оскільки основною метою здійснення мікрофінансових послуг є соціальна складова, то держава повинна взяти на себе основні функції створення ринку даного виду послуг [12, с. 47—50]. Тобто, взаємодія держави та мікрофінансових організацій дозволить розширити їх сфери впливу та найкращим чином сприятиме покращенню не тільки економічних показників країни, а й підвищенню соціального розвитку [1, с. 16—25].

Рис. 1. Методи мікрофінансування

Джерело: складено на основі [7, с. 573—574; 8, с. 109—110; 20, с. 141—150].

Рис. 2. Структура мікрофінансових послуг по Україні у 2020 році, %

Джерело: складено на основі [14—16].

емств малого та середнього бізнесу та дослідити вплив мікрофінансових послуг на рівень середньої заробітної плати.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Процес мікрофінансування є системою фінансового забезпечення населення та підприємств при виникненні несприятливих ситуацій чи погіршенню життєвих умов. Процес мікрофінансування може реалізовуватись через методи (рис. 1), які поділяються на мікрокредитування, мікстрахування та мікродепозити.

Кожний з вказаних методів має у своїй структурі певний перелік фінансових послуг, який постійно доповнюється та розширюється. Так, зважаючи на обсяги використання мікрофінансування по Україні, то структура мікро-

фінансових послуг розподілена таким чином: провідне місце належить мікрокредитам — 80% (або 410250,00 млн грн), мікродепозити — 12% (або 311,05 млн грн), мікстрахування — 8% (або 21,2 млн грн) у 2020 році [14—16].

Різновидом мікрокредитування є індивідуальне та групове фінансування. Процес групового фінансування передбачає виділення коштів групи осіб, які надали гарантії кредитору та повинні забезпечити повний контроль над здійсненням виплат. Проте, широкого поширення набули кредити без заставного майна, поручительства, або іншого виду забезпечення з високим ступенем ризику для надавача коштів. Саме тому ставки по мікрокредитам характеризуються високим рівнем [5, с. 172].

Зображені мікрокредитні організації (рис. 3) вказують, що найменша відсоткова ставка річна становить 365% (МФО "Швидко гроші"), та найбільша у компанії SOS Credit — 1095%.

Мікрокредити характеризуються різними строками повернення. Так, термінові (у разі виникнення непередбачуваних складних життєвих ситуацій), короткострокові (споживчих витрат у разі тимчасової нестачі грошових коштів та підтримки підприємницької діяльності), довгострокові (для витрат пов'язаних з веденням бізнесу, витрат на придбання та облаштування житла, придбання техніки для сільськогосподарських робіт). Проте найбільш популярними є кредити на короткостроковий період (до 1 року) в малих грошових обсягах без пред'явлення кредитної історії. Кредити зі строком повернення до 3-х і більше років нада-

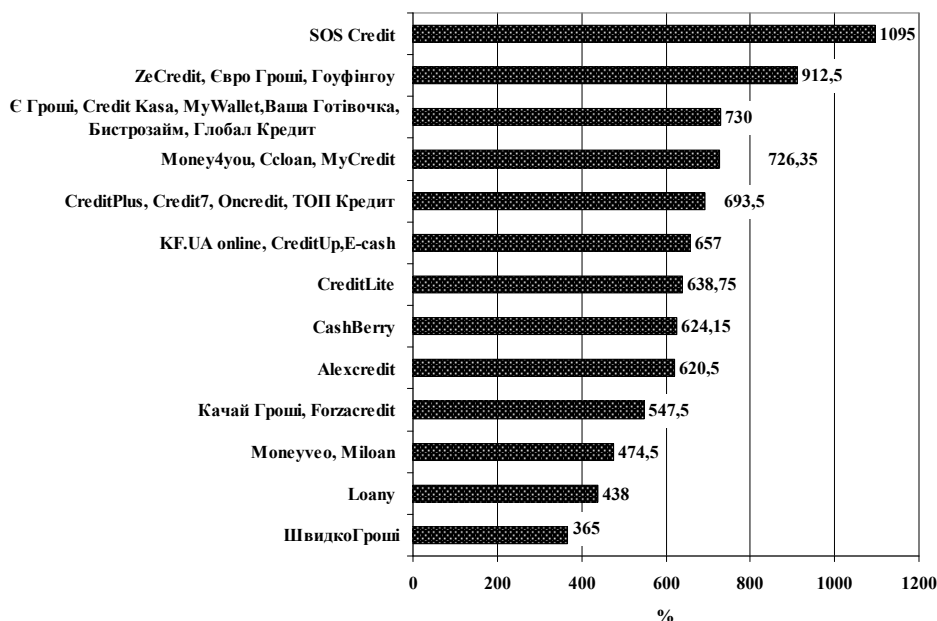

Рис. 3. Ставки по мікрокредитам у мікрофінансових організаціях України 2021 рік, (%)

Джерело: складено на основі [13].

ються у виключних випадках особам без заборгованостей для придбання (облаштування) житла, здійснення ремонту, купівлі техніки або фермерам, які займаються сільським господарством, беручи до уваги специфіку їх діяльності, а саме сезонність виробництва та нерівномірність грошових потоків [6, с. 430—439; 18, с. 57—66].

Моделі мікрофінансування формуються та функціонують відповідно до умов економіки кожної країни. Впродовж 2020—2021 рр. в Україні продовжують збільшуватись безготівкові платежі з використанням платіжних карток. Тобто ці моделі є частиною фінансового механізму, який має значний вплив на розвиток підприємницької діяльності, особливо малого та середнього бізнесу, а також сприяє підвищенню рівня життя населення [3, с. 140—145; 4, 430—439].

Основними різновидами даного виду фінансових послуг є мікрокредити для громадян та осіб, які відкрили "фоп" або вже займаються підприємницькою діяльністю. Фізичні особи потребують кредитні кошти для покриття екстрених витрат (лікування), для покриття поточних витрат у разі нестачі коштів (облаштування житла, ремонт оргтехніки та ін.) та покриття витрат внаслідок різких життєвих змін (втрати роботи). Мікрокредитування для осіб-підприємців означає залучення позикових коштів для відкриття власної справи та ство-

Таблиця 1. Основні відмінності між мікрофінансовими організаціями та банківськими установами

Найменування	Мікрофінансова організація	Банківська установа
Спосіб оформлення кредиту	Дистанційно (через інтернет) або в офіці	При офіційному відвідуванні офісу або відділення
Час оформлення	10-15 хв	Від 1 години до кілька днів
Вік позичальника	18-75	21-60
Сума позики (кредиту)	Від 100 до 15000 грн	Від 15000 грн
Термін	Від 1 до 30 днів	Від 1 року
Графік роботи установи	Цілодобово, без вихідних	Пн-Пт: 9:00-18:00 Сб-Нд: вихідні
Можливість оформлення кредиту без кредитоспроможності	так	ні
Можливість оформлення кредиту з поганою кредитною історією	так	ні
Можливість оформлення кредиту для безробітних та студентів	так	ні

рення статутного фонду, для оснащення підприємства основними засобами та обіговими коштами, при вирішенні тимчасових проблем із ліквідністю, покриття сезонних витрат фермерських господарств [9, 1323—1338; 10, с. 212—224].

Весь спектр послуг мікрокредитування можна отримати через: неофіційні фінансові організації (кредитори, ломбарди, ощадні та кредитні спілки); членські організації (кредитна та ощадна асоціація); неурядові організації (спеціалізовані інституції), формальні фінансові інститути (комерційні банки, державні бан-

Таблиця 2. Моделі мікрофінансування

Моделі мікрофінансування	Основні параметри	Органи надання мікрофінансових послуг
Американська	Для населення – позики у розмірі 35 тис. дол., термін повернення до 6 років. Для бізнесу – позики у розмірі 750 тис. дол., термін повернення 10 років, від 7 до 11% річних	Адміністрація малого бізнесу (SBA)
Німецька	Для населення надання позик у розмірі 25 тис. дол. під 4-6%, мета – започаткування власної справи; Для бізнесу – 25 тис. дол. під 5-8% річних на строк до 15 років з метою розвитку малого бізнесу	Німецький Мікрофінансовий інститут, Мікрофінансовий інвестиційний фонд
Японська	Для населення – позики у розмірі 35 тис. дол., термін повернення до 6 років. Для бізнесу – позики у розмірі 750 тис. дол., термін повернення 10 років, від 7 до 11% річних	Японська державна корпорація, Народна корпорація по фінансуванню, Державна корпорація страхування кредитів і фінансування малого бізнесу
Болівійська	Надання для малих та мікропозичальників позик обсягом на 20% більше власного капіталу	Спеціалізовані банки та небанківські депозитні організації мікрофінансового сектора, приватні фінансові фонди

Джерело: створено на основі [3, с. 16—20; 4, с. 210—212; 11, с. 101—132].

Таблиця 3. Динаміка чистого прибутку підприємств України та послуг мікрофінансування (млн грн)

Показник	Рік					T _{пр.}
	2015	2016	2017	2018	2019	2019 р. до 2015 р. у %
Чистий прибуток (збиток)	-373516,01	29705,02	168752,79	288305,47	523779	140,23.
Мікро-кредитування	248754,02	301448,69	315448,33	350985,68	305017,25	122,62
Мікро-страхування	1,5	1,3	1,3	1,6	1,8	120,00
Мікро-депозити	161,23	154,89	152,6	140,5	133,7	82,93

Джерело: складено на основі [24—28].

ки, небанківські фінансові установи). Нині в нашій країні все ще не створено окремого спеціального закону, котрий би регулював діяльність кредитних компаній. Зараз усі небанківські фінансові установи контролюються загальним законодавством, а саме: Законом "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" [16]. Всі мікрокредитні компанії повинні бути зареєстровані національною комісією, що здійснює державне регулювання фінансових послуг та мати свідоцтво, видане цим органом. Саме завдяки Держреєстру, кожен позичальник може перевірити, чи ця мікрофінансова організація міститься у переліку офіційних фінансових установ, що допоможе вибрати надійну кредитну компанію та безпечно отримати позику грошові кошти в кредит [20, с. 141—150].

Також у небанківських фінансових установах процес оформлення кредитного договору набагато простіший та вимагає меншої кількості документів. У більшості мікрофінансових

організаціях немає необхідності пред'явлення довідок про доходи, довідок з місця роботи, поручителів, заставного майна та інших документів, які підтверджували б кредитоспроможність позичальника. Кредити видаються при наявності тільки паспорта та ідентифікаційного коду. Також під увагу береться кредитна історія клієнта, але це не є пріоритетом [17, с. 7—8].

У країнах, де використовуються моделі зазначені у таблиці 2, процес мікрофінансування відбувається через створення системи кредитування з метою збільшення рівня прибутковості та стійкості підприємств малого та середнього бізнесу, що в свою чергу сприятиме збільшенню кількості робочих місць, покращення рівня продуктивності праці. Процес впровадження та реалізації мікрофінансових операцій відбувається через певний перелік дій мікрофінансових державних та недержавних організацій, які надають консалтингові, інформаційні послуги, проводять вебінари, тренінги з питань

Таблиця 4. Залежність чистого прибутку (збитку) та послуг мікрофінансування підприємств України

	Коефіцієнти	Стандартна похибка	t-статистика	P-значення	Нижче 95%	Верхнє 95%	Нижче 95,0%	Верхнє 95,0%
Y	10645,966	1706,023	6,240	0,101	-1,107	323,230	-1,107	3232,304
X1	0,804	1,279	-2,191	0,272	-19,063	13,454	-19,062	13,454
X2	-2,673	265,882	-4,766	0,131	-4645,711	211,007	-464,571	211,007
X3	-5,225	655,432	-7,972	0,079	-135,529	310,250	-135,529	3102,120
<i>Регресійна статистика</i>								
Коефіцієнт множинної регресії R					0,99803			
Коефіцієнт детермінації R ²					0,99606			
Нормований коефіцієнт детермінації R ²					0,98425			
Стандартна помилка					0,41805			
Спостереження					5			

Таблиця 5. Дисперсійний аналіз залежності чистого прибутку (збитку) від послуг мікрофінансування підприємств України

Дисперсійний аналіз					
	df	SS	MS	F	Значимість F
Регресія	3	4,4342611	1,4832511	84,35096	0,079829
Залишок	1	1752304295	1,75156209		
Всього	4	4,4517811			

Таблиця 6. Розрахунок чистого прибутку (збитку) від послуг мікрофінансування підприємств України, млн грн

Рік	Y (фактичний)	(X1)	(X2)	(X3)	Всього	Y (розрахований за рівнянням регресії)
2015	-373516,00	248754,00	1,50	161,23	248916,73	209797,75
2016	29705,00	301449,00	1,30	154,89	301605,19	252030,72
2017	168753,00	315448,00	1,30	152,60	315601,90	261495,50
2018	288305,00	350986,00	1,60	140,50	351128,10	292100,32
2019	523779,00	305017,00	1,80	133,70	305152,50	555176,24

менеджменту, маркетингу, управління фінансовими ресурсами для покращення фінансової грамотності та обізнаності населення.

Створення моделей мікрофінансування має на меті забезпечення фінансової підтримки економічно активному населенню у формі кредитів для організації підприємницької діяльності, що в свою чергу сприятиме створенню локальних ринків та збільшенню доходів громадян. Ці моделі розробляються на довгострокову перспективу в розрахунок на позитивний результат від ділової активності позичальників, які мають спеціальну професійну освіту та практичний досвід для ведення малого бізнесу [2, с. 36—40].

Для створення "української" моделі головним завданням є урегулювання фінансового сектора, збалансування фінансового забезпечення мікрофінансових структур та вдосконалення законодавчих норм та нормативів у заз-

наченій фінансовій сфері та сприяти розвитку мікрофінансових організацій.

Програми надання мікрофінансових послуг полягають у такому:

1) для мікrokредитів — сума, яку можна отримати до 3000 грн для нових клієнтів, 10000—15000 грн для постійних позичальників терміном до 1 року, відсоткова ставка залежить від умов мікrokредитної установи, яка надає цю послугу;

2) для мікroстрахування — премія страхової суми коливається від 0,1 — 3%, термін дії договору становить 1 рік;

3) мікroдепозити — сума, яку можна покласти на рахунок становить від 500 грн, терміном до 18 місяців [17, с. 7—8].

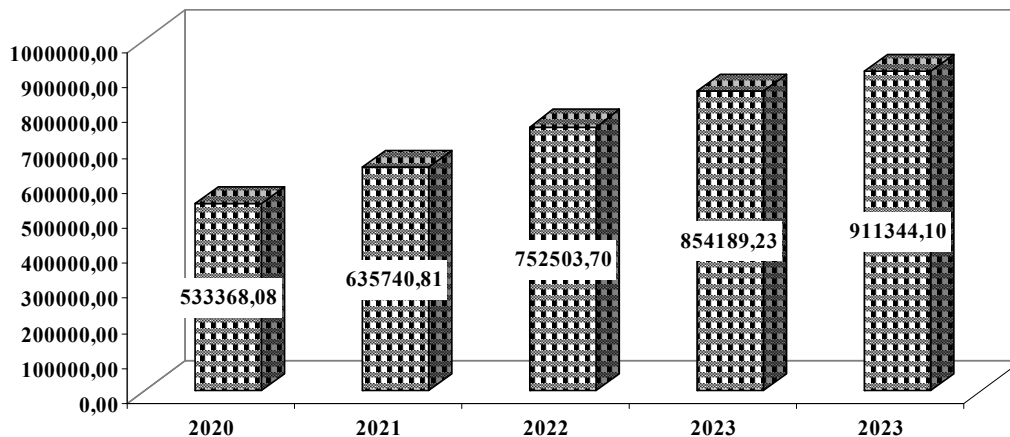
Українські компанії, які надають мікрофінансові послуги користуються популярністю не лише населення, а й у підприємців.

В "українській" моделі послуги з мікрофінансування мають право надавати:

— спеціалізовані інститути, що займаються виключно кредитуванням. Вони в свою чергу фінансуються за рахунок зовнішніх джерел;

— кредитні спілки (компанії з колективним членством). Вони формуються для надання фінансових послуг своїм учасникам. Джерелами коштів виступають безпосередньо вклади членів. Зазвичай такі структури не мають зовнішніх надходжень;

— кредитні сільськогосподарські кооперативи (об'єднання колективного членства). Вони працюють головним чином з фермерськими господарствами та підприємствами, що здійснюють сільськогосподарське виробництво, переробку і збут виробленої продукції, придбання техніки, новітніх технологій, будівництво та реконструкцію виробничих приміщень тощо;

Рис. 4. Прогнозні дані чистого прибутку (збитку) малих та середніх підприємств на основі використання рівняння регресії на 2020—2024 рр., млн грн

— фонди підтримки малого бізнесу (державні та недержавні). Такі об'єднання надають послуги, не маючи ліцензії банку.

Аналіз динаміки показує, що темп приросту прибутків підприємств України за період 2015—2019 рр. становив 17,63 разів (або 494073,28 млн грн), темпи приросту мікрокредитування становлять 122,62%, мікрострахування — 120,0%.

Використання рівняння регресії дозволить виявити залежність між досліджуваними величинами:

$$Y = 106545.966 + 0.804X_1 - 2.673X_2 - 5.225X_3,$$

де Y — отримані прибутки (збитки) підприємств, млн грн;

X_1 — мікрокредитування, млн грн;

X_2 — мікрострахування, млн грн;

X_3 — мікродепозити, млн грн.

Розрахункові дані рівняння регресії та результати регресійної статистики залежності чистого прибутку від факторів наведено в таблиці 4.

Отримані показники характеризують можливість застосування зазначеної моделі для прогнозування прибутків підприємствами при використанні мікрофінансових послуг. Коефіцієнт множинної кореляції R , який становить 0,99803, свідчить про якість отриманої моделі та її високу кореляцію. Коефіцієнт детермінації R^2 становить 0,99606, що характеризує відповідність вихідних даних та регресійної моделі, оскільки його значення максимально наближається до одиниці. Стандартна помилка регресії (0,41805) показує приблизну величину прогнозування.

Дані дисперсійного аналізу регресійної моделі залежності чистого прибутку (збитку) від послуг мікрофінансування підприємств України наведено в таблиці 5.

Дисперсійний аналіз залежності чистого прибутку (збитку) та послуг мікрофінансування підприємств України підтвердив достатню закономірність перемінних, зокрема значимість F становить 0,079829, а дисперсія та F -статистика, яким характерне високе значення, віддзеркалюють варіацію залежної та незалежної змінної, що є свідченням значущості рівняння регресії.

Для підтвердження обґрунтованості моделі у таблиці 6 наведено розрахунок чистого прибутку (збитку) від послуг мікрофінансування підприємств України за даними регресійного рівняння.

Продовженням регресійного аналізу є прогнозування показників на майбутній період з використанням функцій "прогноз" статистич-

ного аналізу. Така функція є лінійною регресією, що дозволяє оцінити міру залежності між змінними., пропонуючи механізм обчислення передбачуваного значення змінної з декількох уже обчислених значень. Тобто на основі статистичної вибірки відомих значень функції $F(x)$ та аргументів x , можна спрогнозувати поведінку функції шляхом підстановки нових значень аргументів (рис. 4).

Результат прогнозного аналізу доводять, що чистий прибуток підприємств малого та середнього має тенденції до збільшення. Проведений регресійний аналіз показав, що у разі збільшення чистого прибутку на 1 млн грн, підприємець зобов'язаний збільшити використання мікрокредитів на 0,804 млн грн, зменшити залучення мікрострахових послуг на суму 2,673 млн грн та зменшити обсяг мікродепозитів на 5,225 млн грн.

Кореляційний аналіз залежності мікрофінансових послуг показав, що найбільш щільний зв'язок встановлено між середньою заробітної платою та мікрокредитування (0,832067). Отримання мікрокредиту для населення є вихід із складної ситуації. Тож беручи кошти в кредит, кожен громадянин повинен проаналізувати величину боргу та нарахованих відсотків, спроможність їх сплати в визначений термін.

Регресійний аналіз показав, що при використанні рівняння регресії підприємства малого та середнього бізнесу мають змогу зменшити збитки та покращити рівень отриманого чистого прибутку. Прогнозні дані свідчать про те, що темп приросту чистого прибутку збільшиться на 164,15% (або на 356167,86 млн грн) порівнюючи 2024 рік з 2020 роком.

ВИСНОВКИ

Результати дослідження показали позитивний вплив на покращення фінансового становища як підприємств, так і населення.

Доведено, що для підприємств малого та середнього бізнесу залучення у фінансову діяльність мікрофінансових послуг має позитивний результат у вигляді збільшення обсягу чистого прибутку. Підтвердження цьому є проведений кореляційно-регресійний аналіз, який показав щільність зв'язку між змінними величинами, що є свідченням залежності аналізованих показників одне від одного. Також сформовано рівняння регресії, дотримання якого дозволить отримати чистий прибуток, який було спрогнозовано на період 2020—2024 рр.

Проведений кореляційний аналіз впливу мікрофінансових послуг на розмір середньої заробітної плати населення виявив щільний

зв'язок лише з послугами мікрокредитування. Це є свідченням того, що серед населення найбільшим попитом користуються мікрокредити. Підтвердженням цьому є проілюстрована структура мікрофінансових послуг по Україні. Проте дискусійним залишається питання чи дійсно основною функцією мікрофінансування є покращення рівня життя населення. Оскільки мікрофінансові організації обслуговують малозабезпечені верстви населення, даючи невелику суму позик, вимагаючи при цьому високу процентну ставку для покриття вартість послуги, пов'язана з позицією. Питання покращення рівня життя населення за рахунок використання мікрофінансових послуг потребує подальшого дослідження.

Література:

1. Абрамова М.А., Дубова С.Є., Захарова О.В. Розробка механізмів регулювання діяльності мікрофінансування та кредитної кооперації для підвищення внутрішнього інвестиційного попиту. *Економіка, податки та право*. 2018. № 11 (6). С. 16—25. DOI: <http://doi.org/10.26794/1999-849X-2018-11-6-16-25>
2. Александрова М.М., Довгалюк В.В. Економічні зміни та роль мікрострахування як елемента соціального захисту. *Ефективна економіка*. 2019. № 8. С. 36—40. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105-2019>
3. Вергун А.М., Матвієнко С.М. Роль та перспективи розвитку мікрокредитування у країнах, що розвиваються. *Ефективна економіка*. 2020. № 2. С. 16—20. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.2.68>
4. Волга В.О. Міжнародні моделі та технології мікрофінансування малого та середнього бізнесу. *Бізнес-Інформ*. Харків, 2015. № 3. С. 210—212.
5. Воронцова А.С., Шапошнікова М.В. Мікрофінансування як джерело послуг фінансової безпеки. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2015. Вип. 12, С. 172. DOI: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2015_12_40
6. Гриценко Л.Л. Фінансова глибина ринку в системі показників розвитку економіки країни. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. Харків, 2019. № 2 (29). С. 430—439.
7. Кравченко О.О. Аналіз рівня та якості життя населення в умовах економічної та політичної нестабільності. *Вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомилинського*. 2019. № 17. С. 573—574. DOI: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_3_162
8. Красномовец В.А. Сучасний стан справ у основному безпосередньому русі населення. *Фінансовий простір*. 2014. № 4 (16). С. 109—110. DOI: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2014_4_16
9. Лапіна Є.Н., Сацук Т.П. Методологічні підходи до оцінки надання мікрофінансових послуг у регіонах Росії. *Фінанси та кредит*. 2018. Т. 24, В. 6. С. 1323—1338. DOI: <https://doi.org/10.24891/fc.24.6.1323>
10. Лінне Мілграм Операціоналізація мікрофінансування: жінки та ремесла. *Організація людини*. 2001. № 60, С. 212—224. DOI:
11. Мослі П. Мікрофінансування та бідність в Болівії. *Журнал досліджень розвитку*. 2001. № 37. С. 101—132. DOI: <https://doi.org/10.1080/00220380412331322061>
12. Мягих Н., Калачова Є. Присутність банків на російському ринку мікрофінансування: причини, наслідки, тенденції. *Вісник КемДУ*. 2017. № 1. С. 47—50.
13. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/credit/micro/>
14. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/finansovi-ustanovi-budut-zobovyazani-rozkrivati-rovnu-vartist-mikrokreditiv>
15. Офіційний сайт Національного комітету з питань здорового регулювання ринку фінансових послуг. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-strakhovoho-iny.html>
16. Про фінансові послуги та державне регулювання фінансових послуг: Закон України від № 27-рп/2008 від 03.12.2008. Дата оновлення: 19.03.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text> (дата звернення: 25.05.2021).
17. Содома Р., Черевко Х., Круп'як І., Андрусак Х., Бродська І., Шматковська Т. Регулювання кредитного ринку та перспективи стабілізації фінансового сектору України. *Фінансово-кредитний дивалент: власність*. 2021. № 1 (36), С. 7—8. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v1i36.227604>
18. Танклевська Н.С., Синенко О.О. Методичні підходи до формування та оцінки фінансового механізму сільськогосподарських підприємств. *Agricultural and Resource Economics*. 2016. Т. 2, № 2. С. 57—66. DOI: http://nbuv.gov.ua/UJRN/areis_2016_2_2_8
19. Черних С.І. Мікрофінансові організації у внутрішньої фінансово-кредитної системі: проблеми зросту. *Вісник Інституту економіки Російської академії наук*. 2017. № 2. С. 140—145.

20. Ширіян А.С., Ширіян Л.В. Мікрострахування нездорового населення та малого бізнесу в системі безпеки. Ефективна економіка. 2020. № 12. С. 141—150. DOI: http://re.gov.ua/re201002/re201002_141_ShirinianLV.pdf

References:

1. Abramova, M. A. Dubova, S. E. Zakharova O. V. (2018), "Development of mechanisms for regulation of microfinance and credit cooperation institutions to boost the domestic investment demand", *Ekonomika, podatky ta pravo*, 11(6), pp. 16—25. DOI: 10.26794/1999-849X-2018-11-6-16-25

2. Alexandrova, M.M. Dovgalyuk, V.V. (2019), "Economic change and the role of microinsurance as an element of social protection", *Efektivna ekonomika*, № 8, DOI: 10.32702/2307-2105-2019.8.36.

3. Chernykh, S.I. (2017), "Microfinance organizations in the internal financial and credit system: problems of growth", *Visnyk Instytutu ekonomiky Rosiys'koyi akademiyi nauk*, № 2, pp. 140—145.

4. Hrytsenko, L. L. (2019), "Financial depth of the market in the system of indicators of economic development", *Finansovo-kredytna diyal'nist': problemy teorii ta praktyky*, № 2 (29), pp. 430—439. <https://doi.org/10.17730/humo.60.3.4jegdmbrv52tcwvd>

5. Krasnomovets', V.A. (2014), "The current state of affairs is mainly a direct movement of the population", *Finansovyy prostir*, № 4 (16), pp. 109—110. DOI: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2014_4_16.

6. Kravchenko, O.O. (2019), "Analysis of the level and quality of life of the population in conditions of economic and political instability", *Visnyk Mykolayivs'koho natsional'noho universytetu imeni V.O. Sukhomlyns'koho*, № 17, pp. 573—574. DOI: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_3_162.

7. Lapina, Ye.N. Satsuk, T.P. (2018), "Methodological approaches to assessing the provision of microfinance services in the regions of Russia", *Finansy ta kredyt*, T. 24, V. 6. pp. 1323—1338. DOI: <https://doi.org/10.24891/fc.24.6.1323>.

8. Linne Milhram (2001), "Operationalization of microfinance: women and crafts", *Human organization*, № 60, pp. 212—224. DOI: <https://doi.org/10.17730/humo.60.3.4jegdmbrv52tcwvd>

9. Ministry of Finance of Ukraine (2021), "Rates on microloans in MFIs of Ukraine", available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/credit/micro/> (Accessed 10 June 2021).

10. Mosli, P. (2001), "Microfinance and Poverty in Bolivia", *Journal of Development Research*, № 37, pp. 101—132. DOI: <https://doi.org/10.1080/00220380412331322061>

11. Myahkykh, N. Kalachova, Y. E. (2017), "The presence of banks in the Russian microfinance market: causes, consequences, trends", *Visnyk KemDU*, № 1, pp. 47—50.

12. National Bank of Ukraine (2021), "Financial institutions will be required to disclose the full cost of microloans", available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/finansovi-ustanovi-budut-zobov'yazani-rozkrivati-povnu-vartist-mikrokreditiv> (Accessed 10 June 2021).

13. National Bank of Ukraine (2021), "The volume of retail loans and deposits in banks in 2018 exceeded the pre-crisis level", available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/obsyagi-kreditiv-ta-depozitiv-naselennya-u-bankah-u-2018-rotsi-perevischili-dokrizoviy-riven> (Accessed 27 May 2021).

14. Shyriyan, A.S. Shyriyan, L.V. (2020), "Microinsurance of unhealthy population and small business in the security system", *Efektivna ekonomika*, № 12. pp. 141-150. DOI: http://re.gov.ua/re201002/re201002_141_ShirinianLV.pdf

15. Sodoma, R. Cherevko, K.H. Krup'yak, I. Andrusyak, K.H. Brods'ka, I. Shmatkovs'ka, T. (2021), "Credit market regulation and prospects for stabilization of the financial sector of Ukraine", *Finansovo-kredytyny dyvalent: vlasnist'*, № 1 (36), pp. 7—8. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcapter.v1i36.227604>

16. Tanklevs'ka, N.S. Synenko, O.O. (2016), "Methodical approaches to the formation and evaluation of the financial mechanism of agricultural enterprises", *Agricultural and Resource Economics*, № 2, pp. 57—66. DOI: http://nbuv.gov.ua/UJRN/areis_2016_2_2_8

17. The Verkhovna Rada of Ukraine (2008), The Law of Ukraine "On financial services and state regulation of financial services", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text> (Accessed 25 May 2021).

18. Verhun, A.M. Matviyenko, S.M. (2020), "The role and prospects of microcredit development in developing countries", *Efektivna ekonomika*, № 2, pp. 16—20. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.2.68>.

19. Volha, V.O. (2015), "International models and technologies of microfinance of small and medium business", *Biznes-Inform*, № 3, pp. 210—212.

20. Vorontsova, A.S. Shaposhnikova, M.V. (2015), "Microfinance as a source of financial security services", *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*, № 12, pp. 172. DOI: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2015_12_40

Стаття надійшла до редакції 01.07.2021 р.